

LIETUVIŲ KALBA (VALSTYBINĖ)

Kalbėjimo įskaitos užduotys (egzaminuotojo ir vertintojo įskaitos bilietų rinkinys)

2009 m. balandžio 16 d. (antroji įskaitos diena)

PAAIŠKINIMAI:

- Kalbėjimo užduočių komplektą, skirtą 30 mokinių arba vienai vertinimo grupei, sudaro 2 kalbėjimo įskaitos bilietų rinkiniai mokiniams (vienas iš jų skiriamas ruošimuisi, kitas – atsakinėjimui) ir 2 kalbėjimo įskaitos bilietų rinkiniai egzaminuotojui bei vertintojui. Su jų turiniu egzaminuotojas ir vertintojas susipažįsta iki įskaitos pradžios.
- Ruošimosi patalpoje mokinys išsitraukia bilietą (lapą su įskaitos užduotimi) ir 20 min. ruošiasi atsakinėti. Po 10 min. kviečiamas ruoštis kitas mokinys (žr. Lietuvių kalbos (valstybinės) įskaitos vykdymo instrukciją), kuris išsitraukia bilietą iš likusiųjų. Baigęs ruoštis, mokinys palieka savo bilietą ruošimosi patalpoje (šį bilietą vykdytojas vėl padeda prie likusių bilietų), o atsakinėjimo patalpoje, pasakęs egzaminuotojui bilieto numerį, gauna tą patį bilietą.
- Mokinys apie perskaitytą tekstą turėtų kalbėti maždaug 5 min. Egzaminuotojas neturi trukdyti mokiniui atsakinėti ir tik tuo atveju, jei mokinys kalba pernelyg ilgai, gali atsakinėjimą nutraukti. Baigęs pasakoti, mokinys dar apie 5 min. turi atsakinėti į egzaminuotojo klausimus.
- Egzaminuotojas užduoda mokiniui tris klausimus, pateikdamas vieną iš dviejų ar trijų (jei jie yra) variantų. Variantai atskirti / ženklų.
- Mokinio kalbėjimas vertinamas vadovaujantis Lietuvių valstybinės kalbos įskaitos programoje pateikta kalbėjimo vertinimo lentele. Vertintojas įvertinimą užrašo kalbėjimo vertinimo lape, kurio forma įdėta duomenų perdavimo sistemoje KELTSAS.

11 bilietas

Užduotis. Perskaitykite straipsnį ir apžvelkite jį pagal planą (apie 5 min.). Atsakykite į egzaminuotojo klausimus.

Planas:

1. Įvardykite teksto temą.
2. Papasakokite, apie ką rašoma tekste.
3. Aptarkite tekste keliamas problemas ir autoriaus požiūrį į jas.
4. Pasakykite savo nuomonę apie rašomus dalykus.

Giminės pomėgis – kurti operas

Plati Trimonių giminė kilusi iš Molėtų rajono, Laumėnų kaimo. Ten, senose kapinaitėse, ilsisi šeimos proseneliai. „Dviem broliams Trimoniams apie 1850 m. Laumėnuose buvo duota apie 5 valakus žemės. Tos dvi brolių šeimos gausėjo, statėsi namus. Mano seneliai Anupras ir Johana Trimoniai užaugino būrį vaikų – šešis sūnus ir tris dukras. Iš tų sūnų ir dukrų dabar jau esame apie 40 žmonių, turinčių šią pavardę“, – šeimos istoriją pasakojo Vigimantas Trimonis.

Muzikiniai Trimonių gabumai, matyt, užkoduoti giminės genuose. Vigimanto seneliai buvo geri muzikantai, grojo visą gyvenimą. Polinkį į muziką iš jų paveldėjo visi vaikai. Pašnekovo sūnūs Darius ir Medardas yra baigę Lietuvos muzikos ir teatro akademiją, turi magistro diplomus. Trimonių giminė muzikuoja ne tik savo malonumui. Šeimos ansamblis koncertuoja festivaliuose, kultūros namuose, įvairiuose renginiuose. Orkestrėlio repertuarą sudaro lietuvių liaudies dainos, populiarūs šiuolaikiniai kūriniai, Lotynų Amerikos melodijos. „Trimonių ansamblio meno vadovo pareigas dabar eina mano sūnus. Jis ir parenka mums repertuarą. Koncertuojame dažnai, galėtume ir dar dažniau, tačiau nelieka laiko – visi dirbame savo darbus. Muzika – mūsų šeimos hobbis, o ne pragyvenimo šaltinis“, – tikino sodraus baritono savininkas V. Trimonis.

Vigimanto žmona Laima kilusi iš garsaus lietuvių profesionalaus teatro pradininko Antano Jasūdžio giminės. Kai mirė ponios Laimos tėvai, moteris paveldėjo sodybą, kurioje gimė A. Jasūdis. Čia stūksojo jau pradėjęs irti klojimas. Šeima nutarė jį atstatyti. Kadangi ūkine veikla nė vienas iš Trimonių neužsiima, nei šieno, nei šiaudų pastate nelaiko, nuspręsta restauruotame klojime įkurti teatrą. Prieš penkerius metus idėja buvo įgyvendinta – Antano Jasūdžio klojimo teatras atvėrė duris visuomenei. Dabar čia vyksta įvairūs tautiniai, patriotiniai renginiai, atvyksta kviestiniai skaitovai. „Mūsų šeima savo jėgomis ten pastato vieną arba dvi operas per metus. Šiomet, liepos 19 d., kaip tik įvyko mūsų giminės susitikimas ir buvo pastatyta Septintoji opera. Kadangi nenorime kūrybinių jėgų švaistyti galvodami operų pavadinimus, tai įvardijame jas numeriais. Beje, operų libretus rašau pats, jose vyrauja patriotinė tema“, – pasakojo V. Trimonis.

Operos kuriamos lyg serialai – tie patys veikėjai kiekvienoje dalyje ruošiasi vis į kitą žygį ginti tėvynės nuo kryžiuočių puolimų. Visose Trimonių šeimos operose pagrindinį Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės didikės – bajorės Antaninos – vaidmenį atlieka močiutė Antanina, Vigimanto ir trijų jo brolių mama, mylima gausaus anūkų būrio močiutė. „Planuojame kitoje operos „serijoje“ bajorėi Antaninai įteikti kunigaikštienės regalijas. Manome, kad mūsų močiutė to nusipelnė. Beje, turime ir pavyzdžių, kad šiandieninėje Lietuvoje galima gauti šį titulą“, – nusijuokė Vigimantas.

Į šeimos operų veiksmą įtraukiami ne tik dainuojantys ir grojantys giminaičiai, bet ir naminiai gyvūnai – medžioklės scenose amsi tikri šunys, karžygiai į sceną joja gyvais žirgais. Šie kartais iškrečia netikėtų išdaigų. Rodant Penktąją operą, vienas karžygių į sceną turėjo įjoti žirgu. „Pats tą žirgą pririšau netoli klojimo. Bet kai šiam reikėjo į sceną, pamatėme tik nušuoliuojančio gyvulio pasturgalį“, – šyptelėjo netvirtai mazgą užmezgęs arklio pabėgimo kaltininkas. Pagavus bėglį, vaidinimas tęsėsi toliau.

Vigimantas šmaikštavo, kad pasauliui išgyvenant klasikinės operos nuopuolį, kai garsiausi teatrai sunkiai surenka pakankamai žiūrovų, jų teatrui žlugimas negresia.

Pagal Godą Ambrazą

Klausimai mokiniui

1. Kaip manote, ar šiais laikais svarbus kelių kartų ryšys? Kodėl?
2. Papasakokite, apie tradicijas, kurios puoselėjamos jūsų šeimos ar giminės.
3. Patvirtinkite arba paneikite teiginį: **Kiekvienas žmogus savaip gražus / Žmogus be giminės – lyg medis be šaknų / Tėvynės meilė išauga iš pagarbos ir meilės artimiesiems.** Savo nuomonę pagrįskite.

12 bilietas

Užduotis. Perskaitykite interviu ir apžvelkite jį pagal planą (apie 5 min.). Atsakykite į egzaminuotojo klausimus.

Planas:

1. Įvardykite teksto temą.
2. Papasakokite, apie ką rašoma tekste.
3. Aptarkite tekste keliamas problemas ir autoriaus požiūrį į jas.
4. Pasakykite savo nuomonę apie rašomus dalykus.

Į priekį gena iššūkių alkis

Žurnalistas Andrius Matuliauskas kalbina mediką ir vadybininką Paulių Kibišą.

Būtų įdomu sužinoti, kodėl pasirinkote medicinos studijas ir tapote gydytoju?

Viskas prasidėjo nuo to, kad paskutinėje mokyklos klasėje mano elgesį įvertino nepatenkinamai. Tuomet tėvas pasikvietė rimtai pasikalbėti ir paklausė, ar baigęs mokyklą norėčiau eiti siūti batų, nes gavęs tokį įvertinimą niekur geriau nebūčiau galėjęs patekti. Atsakiau, kad nenoriu. Tada jis, pats būdamas gydytojas, pasiūlė studijuoti mediciną.

Ar nesigailėjote pasirinkęs šias studijas? Ar vėliau patiko dirbti?

Įstojau ir mokytiis man patiko. Pirmiausia ten susidūriau su kitokiu požiūriu negu mokykloje. Antra, kadangi tėvas šiek tiek dėstydamas, buvo gėda prieš draugus pasirodyti ir jo reputaciją gadinti.

Kai patiko mokytiis, tai ir dirbti patiko. Beje, ir sekėsi. Per ketverius gydytojo darbo metus padariau svaiginamą karjerą nuo mažos Šančių poliklinikos Kaune iki Santariškių universitetinės ligoninės Vilniuje.

Ir vis dėlto nusprendėte viską palikti ir pasukti į naują sritį?

Atsirado netikėtų kliūčių, todėl ir išėjau į verslą, susijusį su medicina. Metus dirbau nedidelėje bendrovėje, kuri prekiaavo medicinos įranga. Paskui laimėjau konkursą tarptautinėje farmacijos bendrovėje eiti pardavimo vadybininko pareigas. Taigi iš medicinos technikos vadybininko tapau rinkodaros koordinatoriumi. Iš pradžių dirbau Lietuvoje, vėliau kelerius metus vadovavau pardavimui Latvijoje ir Estijoje. Patiko pardavimas, patiko rinkodara, nors labiausiai norėjau jėgas išbandyti vadovaudamas.

Kodėl tapote pardavimo direktoriumi telekomunikacijų bendrovėje?

Dirbdamas Estijoje sulaukiau pasiūlymo iš „Bitės“. Tai man buvo didelis iššūkis, nes iš pradžių labai kėlė abejones apie telekomunikacijas ir išmaniau. Vis dėlto ne taip svarbu buvo suprasti, kaip veikia vienos ar kitos technologijos, tačiau tinkamai vadovauti žmonėms. Dažnai pamirštama, kad pagrindinė vadovo užduotis yra ne pačiam kažką padaryti, bet pasiekti rezultatą per kitus žmones. Esi geras vadovas tiek, kiek sugebi gauti iš darbuotojų. Jeigu jie padaro daugiau už tave, tai yra gerai. Jeigu vadovaujama žmonių darba galėtų pats nudirbti greičiau ir geriau, vadinasi, esi prastas vadovas.

Kiek suprantu, „Bitėje“ buvote tik padalinio vadovas, o štai „Fazer Gardesyje“ tapote visos organizacijos vadovu. Kaip sekėsi eiti aukštesnes ir atsakingesnes pareigas?

Taip, visą laiką norėjau būti pirmas. Kai atsirado tokia galimybė, ją pasinaudojau. Netikėtai pasitraukus pagrindiniams akcininkams, bendrovė buvo palikta be aiškios krypties.

Kodėl nusprendėte pasitraukti iš įmonės, kurioje sėkmingai įgyvendinote pokyčius ir buvo likę džiaugtis rezultatais?

Man vėl pritrūko iššūkių. Bendrovėje „Kesko Agro Lietuva“ supratau, kad geram vadovui būtina orientuotis į du dalykus: rezultatus ir kompetencijas, leidžiančias tuos rezultatus pasiekti. Galima išvesti savotišką formulę: efektyvi lyderystė prilygsta rezultatų ir priemonių sandaugai. Jeigu vienas iš sandaugos narių yra nulis, tai ir visa sandauga prilygsta nuliui.

Kokiu dalyku norėtumėte pasidalyti, kurio išmokote per visus vadovavimo metus?

Vadovaujant svarbiausia pagarba žmonėms – tada jie su tavimi elgsis taip pat. Šiaip mėgstu netikėtą metaforą: vadovas yra kaip sodininkas, vienoje rankoje laikantis laistytuvą, kitoje – žirkles. Kaip sodininkas prižiūri sodą, taip vadovas – organizaciją. Svarbiausia stengtis gerai atlikti kiekvieną darbą.

Klausimai mokiniui

1. Kaip manote, ar vadovas turi būti srities, kuriai vadovauja, specialistas? Kodėl?
2. Kurios savybės, jūsų manymu, vadovui yra svarbiausios? Kodėl?
3. Patvirtinkite arba paneikite teiginį: **Svarbiausia stengtis gerai atlikti kiekvieną darbą / Ne darbas puošia žmogų, o žmogus darbą / Veiksminga lyderystė prilygsta rezultatų ir priemonių sandaugai. Savo nuomonę pagrįskite.**

13 bilietas

Užduotis. Perskaitykite straipsnį ir apžvelkite jį pagal planą (apie 5 min.). Atsakykite į egzaminuotojo klausimus.

Planas:

1. Įvardykite teksto temą.
2. Papasakokite, apie ką rašoma tekste.
3. Aptarkite tekste keliamas problemas ir autoriaus požiūrį į jas.
4. Pasakykite savo nuomonę apie rašomus dalykus.

Aprangos stilius: kuo keisčiau, tuo geriau

Gatvės užtvindančioje pilkoje masėje jų tiesiog neįmanoma nepastebėti – akį režiantys drabužiai, neįprastos šukuosenos, ryškus makiažas, begalė įmantrių aksesuarų. Originaliai atrodančios merginos tikina tokiu būdu išreiškiančios save. Tačiau tokia saviraiškos forma dažnai bado akis aplinkiniams. Ne tik vyresniems žmonėms, bet ir bendraamžiams.

Nuvalius ryškų makiažą, aprengus baltais marškinėliais ir klostuotu sijonu dvidešimtmetę Donarą, ši gal ir būtų panaši į paprastą merginą. Tiesa, idiliškam portretui trūktų ilgų plaukų. Eksperimentuoti su plaukais Dailės akademijos pirmakursė pradėjo prieš trejus metus. Tuomet juosmenį siekusias merginos kasas be gailėsčio nurėžė kirpėjos žirkklės. Mergina jau spėjo daug ką išbandyti: jos galvą puošė skiauterė, priaugintos įvairiaspalvės plaukų sruogos. Donaros aprangos stilių apibūdinti sunku. Jis tiesiog kitoks nei daugelio bendraamžių. Tačiau mergina prasitarė, kad jos drabužių spintoje galima rasti aukštakulnių batelių ir net rožinę suknelę, kurią šią vasarą planuoja priderinti prie plaukų spalvos ir makiažo.

Susitikti su pašnekove skubėjome į neseniai duris atvėrusią jos nuosavą drabužių parduotuvėlę. „Mėgstu rengtis pati ir aprenkti kitus“, – ant pakabos kabindama dryžuotas kelnes kalbėjo mergina. Žvalgomės po parduotuvės lentynas. Akys net raibsta nuo prekių gausos ir spalvų: marškinėliai su zuikučiais ir kaukolėmis, ryškiaspalvės kelnės, plaukų dažai, rankinės, pirštinės, diržai, įvairiausi papuošalai. Svajonei atidaryti parduotuvę tapti realybe padėjo ne tik merginos užsispyrimas, bet ir tėvai, kurie palaiko bet kurią dukros iniciatyvą. „Nepatikėsite, bet mano namuose – visiškas stilių kratinys. Nepaisant to, iš namiškių sulaukiu tik teigiamų žodžių apie savo išvaizdą“, – džiaugėsi mergina. Gražius žodžius Donarai neretai skiria ir gatvės praeiviai. „Vis dėlto dažniau tenka išgirsti nemalonių replikų dėl savo išvaizdos. Nors iš tiesų jas labiau girdi mano mama, o ne aš. Pripratau prie piktų žodžių ir stengiuosi nereaguoti, – tikino pašnekovė. – Skaudžiausia, kad anksčiau agresyvūs žmonės apsiribodavo tik žodžiais, o dabar vis dažniau pakelia ranką.“

Dvidešimtmetė studentė Ana dėl savo netradicinės išvaizdos taip pat kartais sulaukia užgaulių replikų. „Dažniausiai tokius „komplimentus“ dalija treninguoti neblaivūs vyriškiai“, – atsiduso gotų subkultūrai prijaučianti mergina. Studijuoti politologijos į Klaipėdą iš nedidelio Paluknio miestelio atvykusi Ana džiaugėsi, jog universitete pateko į tolerantiškų bendraminčių būrį. Merginai patinka dėvėti juodos spalvos drabužius ir masyvius papuošalus. Ryškia linija apvestos akys, į antakį įvertas sidabrinis auskaras, juodas nagų lakas, masyvūs batai – taip trumpai galima būtų apibūdinti šios merginos stilių.

Aštuoniolikmetė raudonplaukė Ieva Marija gyvenime vadovaujasi posakiu: jei apie tave šneka, vadinasi, esi įdomus. Todėl aplinkinių replikos merginos nežeidžia. Jos plaukai supinti į daugybę kasyčių, vadinamų *dredais*. „Tokius plaukus lengva prižiūrėti, – kalbėjo mergina. – Kai pabos, nusikirpsiu, o dabar perrišau juos margaspalve skarele.“ Drabužiams ir batams Ieva Marija skiria nemažai dėmesio ir mėgsta juos derinti. „Svarbiausia, kad drabužiai būtų švarūs, o tada jau galima derinti įvairiausias medžiagų faktūras ir spalvas. Vertinu tik natūralaus pluošto medžiagas, papuošalus iš akmenų, gintaro, medžio. Neieškau jų parduotuvėse, o pasitelkusi fantaziją kuriu pati“, – pasakojo originaliai atrodanti mergina.

Pagal Šarūnę Kutinskaitę, Daivą Molytę-Lukauskienę

Klausimai mokiniui

1. Kaip manote, ar aprangos stilius išreiškia žmogaus charakterį? Kodėl?
2. Kodėl jauni žmonės stengiasi išsiskirti? / Paaiškinkite savo požiūrį į jaunimo madą.
3. Patvirtinkite arba paneikite teiginį: **Drabužis yra viena iš saviraiškos formų / Pagal drabužį sutinka – pagal protą palydi / Mūsų visuomenė dar nėra pakankamai tolerantiška. Savo nuomonę pagrįskite.**

14 bilietas

Užduotis. Perskaitykite straipsnį ir apžvelkite jį pagal planą (apie 5 min.). Atsakykite į egzaminuotojo klausimus.

Planas:

1. Įvardykite teksto temą.
2. Papasakokite, apie ką rašoma tekste.
3. Aptarkite tekste keliamas problemas ir autoriaus požiūrį į jas.
4. Pasakykite savo nuomonę apie rašomus dalykus.

Fotografijose – sustabdytas žygis upe

Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos parodų salėje atidaryta mokslininkų ir keliautojų ekspedicijos „Neris ir jos krantai. Konstantino Tiškevičiaus keliais po 150 metų“ fotografijų paroda.

Parodos lankytojai pamatys tik mažą dalį iš 10 000 fotografijų archyvo, sukaupto per beveik mėnesį trukusią ekspediciją. Visuomenei pristatomos fotografijos perteikia Neries upės, jos pakrančių dabartinę būklę, atskleidžia upės pakrantėse gyvenančių žmonių buities detales ir sparčiai nykstančius istorinės praeities pėdsakus. Nereikėtų nustebti prie nuotraukų neradus autorių pavardžių. Tai padaryta specialiai, akcentuojant šios parodos autorių ir visų ekspedicijos dalyvių bendrus tikslus ir uždavinius, kurie vienam žmogui būtų paprasčiausiai neįveikiami. Tie žmonės iki šiol jaučiasi suvienyti upės.

2007 metais sukako 150 metų nuo grafo K. Tiškevičiaus ekspedicijos Neries upe – didžiausios ir žymiausios XIX a. geografinės kelionės, buvusios Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės teritorijoje. K. Tiškevičius pirmasis iš mokslo pasaulio atstovų aplankė, išmatavo ir aprašė Neries aukštupį, pirmuosius 77 kilometrus. Pirmą kartą upė buvo ištirta kompleksškai, o ekspedicijos rezultatai paskelbti atskira knyga „Neris ir jos krantai“. Išleista 1871 metais, jau po autoriaus mirties, knyga iki šių dienų priklauso Europos mokslo istorijos aukso fondui. Grupės Lietuvos ir Baltarusijos visuomeninių organizacijų bei pavienių mokslininkų ir keliautojų pastangomis, 2007-ųjų birželio 5 – liepos 2 dienomis įvyko bendra abiejų šalių mokslininkų ir keliautojų ekspedicija, tiksliai pakartojusi K. Tiškevičiaus ekspedicijos maršrutą ir fiksavusi, kaip atrodo upė, jos krantai ir žmonės praėjus 150 metų. Žygis prasidėjo Baltarusijos pusėje, Kameno kaime, kurio žmonės upę vadina Vilijos vardu, baigėsi Kaune, prie Neries ir Nemuno santakos.

Fotografijos paroda, į kurią pakvietė iki šiol bičiuliškai bendraujantys ekspedicijos dalyviai, yra tik nedidelė žygeivių parengto projekto dalis. Šioje fotografijų parodoje šalia dabartinių palei upės krantus įsikūrusių gyvenviečių, ten gyvenančių žmonių, jų buities daiktų, peizažų, kelionės akimirų, taip pat eksponuojamos kelios K. Tiškevičiaus monografijos lapų kopijos. Taip natūraliai galima palyginti, kaip pasikeitė dabartiniai Neries krantai, apylinkės ir žmonės. Konstantino Tiškevičiaus 1857 m. įamžintame Kameno kaimo vaizde šalia beržo nupaišomas memorialinis akmuo, paženklintas dvigubu stačiatikių kryžiumi. Tą patį akmenį jau 2007-aisiais fiksuoja ir dabartinės ekspedicijos keliautojai: spalvotoje nuotraukoje matome legendinį Neries pakrantės akmenį su jame įrėžtu dvigubu kryžiumi, kuo puikiausiai atlaikiusį metų tėkmę. K. Tiškevičiaus monografijoje vaizduojamų žmonių, žinoma, jau nebėra. Antai 1857 metų piešinyje „Vilijos pakrančių žmonės“ užfiksuotas gyvas kaimas – su mažais vaikais, moterimis, nešančiomis vandenį mediniais kubilais, vyžomis apsiavusiais vyrais, einančiais į darbus, šunimis. 2007 m. mokslinės ekskursijos dalyviai kaimo vietovėse teranda pavargusius nuo gyvenimo senokus („Pasakojimas apie seniausius laikus“), ištuštėjusius kaimus.

Viso projekto tikslas – priminti grafo K. Tiškevičiaus nuopelnus Lietuvai ir visos Europos geografijos, istorijos, etnografijos mokslui. Ekspedicijos kapitonas, Vilniaus universiteto Orientalistikos centro dėstytojas Vytis Vidūnas patikino, kad šios ekspedicijos metu surinkta medžiaga taip pat pasitarnaus ateities keliautojams ir tyrinėtojams. Tikimasi parengti keletą leidinių: vieni bus akademinio pobūdžio, kituose bus aprašyti turistiniai maršrutai. Savo valandos laukia ir kino dokumentininko Vytauto Domaševičiaus kuriamas videofilmas. Sutvarkytas fotografijų archyvas taps ne tik iškalbingu pasakojimu apie kelionę „žemyn upe“, bet ir vertingu dokumentų rinkiniu.

Pagal Vitą Morkūniene

Klausimai mokiniui

1. Kaip manote, ar Lietuvos visuomenė pakankamai domisi savo istorine praeitimi? Kodėl?
2. Kurios socialinės veiklos labiausiai ugdo patriotizmą, pilietiškumą? Kodėl?
3. Patvirtinkite arba paneikite teiginį: **Savo krašto istorijos turi būti mokomasi ne tik iš vadovėlių / Keliaudamas žmogus stiprėja dvasiškai / Žygiai ir ekspedicijos ugdo bendruomeniškumą. Savo nuomonę pagrįskite.**

15 bilietas

Užduotis. Perskaitykite straipsnį ir apžvelkite jį pagal planą (apie 5 min.). Atsakykite į egzaminuotojo klausimus.

Planas:

1. Įvardykite teksto temą.
2. Papasakokite, apie ką rašoma tekste.
3. Aptarkite tekste keliamas problemas ir autoriaus požiūrį į jas.
4. Pasakykite savo nuomonę apie rašomus dalykus.

Sukurta Lietuvoje: žaidimas vejoje

Ką mėgo žaisti Vytautas Didysis? Kokį žaidimą labiausia vertino Simonas Daukantas ir vyskupas Motiejus Valančius? Nereikia skaityti istorijos vadovėlių, kad sužinotum atsakymus į šiuos klausimus. Geriau važiuoti į Vilkaviškį – į miestą, kuriame tas žaidimas nurungia ir futbolą, ir krepšinį. „Ritinį čia žaidžia visi, – pareiškė Lietuvoje sukurto žaidimo entuziastas vilkaviškietis Rimantas Diržius. – Dabar daug treniruojamės ant neseniai nupjautos vejės. Rugsjūtį tikimės susigrumti su Punsko žaidėjais. Tai bus pirmos tarptautinės rungtynės.“

Vilkaviškiečiai šiomet mini ritinio komandos įkūrimo keturiasdešimtmetį. Per 4 dešimtmečius jie dalyvavo visuose šalies čempionatuose. Iš pradžių gal ir nedaug tų pergalių buvo, bet yra tapę Lietuvos čempionais ir prizininkais. Jau nuo 1978 metų Vilkaviškio rajone yra ir antra ritinio komanda – Alvito „Širvinta“. Ji aktyviai sportavo apie dešimtmetį ir vienintelis rimtas laimėjimas buvo pergalė Lietuvos kaimo olimpiadoje, tačiau reikia pasidžiaugti, kad ritinio senbuviai šia liga užkrėtė savo vaikus, anūkus. Po 12 metų pertraukos ritininkai vėl pradėjo dalyvauti jaunučių, jaunių, jaunimo čempionatuose, o dabar jau žaidžia Lietuvos suaugusiųjų čempionatuose.

Originalus lietuviškas žaidimas skiriasi nuo kitų. „Gal jis šiek tiek panašus į žolės riedulį? Bet ten mušinėja kamuoliuką. O gal panašus į ledo ritulį? Tik ant žolės daugiau veiksmo“, – svarsto R. Diržius. Jis užsimoja ir meta skridinį. Šis gali nuskrietti iki 10 metrų, paskui ritasi žole. „Atskriejantį ritinį žaidėjai stabdo lazdomis. Visus pagauna nesuvaldomas azartas“, – Lietuvos ritinio sporto federacijos prezidentas šio žaidimo gudrybių moko visus Vilkaviškio moksleivius. Miklios kojos, greita reakcija, dėmesys – ritinio žaidėjas turi išsiugdyti būtent šias savybes. Nors ir banaliai skamba, kas užsikrečia tokia liga, be ritinio negali gyventi. „Kai nebeužtenka sveikatos bėgioti po aikštę, buvę žaidėjai sėdi žiūrovų tribūnose. Paskui po stadioną bėgioja jų vaikai, anūkai“, – apie ritinio žaidimo tradicijas pasakoja R. Diržius. Jo sūnus Edgaras – perspektyvus žaidėjas. Moterys ritmušos į rankas neima. Reikia jėgos – tai vyriškas žaidimas.

Tikri sportininkai varžybų lauke neišvengia traumų. Tačiau tris dešimtmečius ritinį besivaikantis R. Diržius atsparus, nors nė vienas žaidėjas neišsisuko nuo mėlynių. „Aikštelėje nebūna lūžių, tačiau visi žaidėjai paragauja netikėtų lazdos smūgių. Kai neturėjau pakankamai įgūdžių, traumų buvo daugiau. Kartą netaisyklingai stabdydamas gavau į paakį. Labai skaudėjo, mėlynės gijo ilgai. Tačiau paskui išmokau žaidimo subtilybių“, – pasakojo ritinio žaidėjas. Būta ir skaudesnių nutikimų: vienas žaidėjas nespėjo pasilenkti ir skridinys pataikė į galvą. „Vyra tekė nešti iš aikštės. Tačiau toks atvejis buvo vienintelis per trisdešimt metų. Dažniausiai ritininkai nė nežino, kas yra traumas“, – ritinio profesionalas skubėjo raminti skeptikus.

Kodėl ritinio rungtynių niekada nerodo televizija? Nors aikštėje netrūksta azarto, moksleiviai nesiveržia žaisti. „Kitos šalys tokios sporto šakos nežino. Ten nėra komandų, vadinasi, nėra ir pinigų. Jaunimą vilioja futbolas, krepšinis – iš to galima uždirbti ir pragyventi. Mes esame entuziastai, – neišsisukinėjo ritinio žaidėjas. – Viliuosi, kad ritinį kaip sportinį, nacionalinį žaidimą žinos visa Lietuva, kad sportinėje veikloje dalyvaus 10–15 sporto klubų, kad ritinio žaidimas bus žinomas ir žaidžiamas ne tik Lietuvoje.“

Pagal Ingridą Mačėnę

Klausimai mokiniui

1. Kaip manote, kurios sporto šakos buvo ir yra populiarios Lietuvoje? Kodėl?
2. Kam jūs teiktumėte pirmenybę: komandiniam žaidimui ar individualioms rungtims? Kodėl?
3. Patvirtinkite arba paneikite teiginį: **Tik daug ir atkakliai dirbdamas gali pasiekti norimą rezultatą / Nėra vyriško ir moteriško sporto / Lietuvoje populiarius tik krepšinis. Savo nuomonę pagrįskite.**

16 bilietas

Užduotis. Perskaitykite straipsnį ir apžvelkite jį pagal planą (apie 5 min.). Atsakykite į egzaminuotojo klausimus.

Planas:

1. Įvardykite teksto temą.
2. Papasakokite, apie ką rašoma tekste.
3. Aptarkite tekste keliamas problemas ir autoriaus požiūrį į jas.
4. Pasakykite savo nuomonę apie rašomus dalykus.

Pelėdos vieversių balsais neprasys

Kodėl vieni rytą į darbą atleikia pusvalandžiu anksčiau, nei reikia, prieš tai dar spėję valandą paprakaiuoti sporto klube? O kiti atslenka gerokai pavėlavę ir į aplinką reaguoti ima tik priartėjus pietų metui? Žmonės dažniausiai linkę kaltę suversti netikusiam auklėjimui ir įpročiams. Esą tėvai turėjo išmokyti, kad anksti kėlės nesigailėsi. Tačiau gydytojai jau seniai tikina, kad žmogaus miego režimas įgimtas, o skirstymas į vieversius ir pelėdas yra moksliskai pagrįstas. Ir toli gražu ne visi gali prisitaikyti prie aplinkos diktuojamų sąlygų. Kai kurie darbdaviai jau ima suvokti, jog pailsėjęs darbuotojas yra vertingesnis nei punktualus, bet pavargęs, ir siūlo lankstesnį darbo laiką.

Lankstus darbo grafikas paprastai siejamas su menininkais, programuotojais ir kitais darbuotojais, kurie neretai nusipelno pelėdos reputacijos. Juos įkvėpimas dažniausiai užplūsta naktį, o miegas suima patekęs saulei. Tokių žmonių darbe svarbiausia yra rezultatas, todėl nėra skirtumo, kuriuo paros metu jis pasiekiamas. Tačiau kai kurie darbdaviai linkę nuolaidų suteikti ir kitų sričių specialistams. „Mūsų finansininkė darbą pradeda septintą valandą ryto. Ji tikina, kad tokiu metu gali labiausiai susikaupti. Tiesa, namo ji išeina taip pat pora valandų anksčiau nei kiti. Niekas dėl to nepriekaištauja. Nors septintą ryto niekas šalia nestovi, darbo rezultatai rodo, kad ji ne knygos paskaityti ateina“, – sakė Verslo darbdavių konfederacijos generalinis direktorius Danas Arlauskas. Jis tikino pats mėgstantis keltis anksčiau, tačiau supranta ir pelėdas. Jie gali ilgiau pamiegoti ar net dirbti namie. Tačiau tuomet tokiems darbuotojams sunkiau tapti kolektyvo dalimi. Jis pridūrė, kad lankstus darbo grafikas įmanomas nedidelėse įmonėse, kur darbuotojus lengviau kontroliuoti.

Didelės įmonės irgi randa būdų prisitaikyti prie žmonių poreikių. Daugiau nei 3 tūkst. darbuotojų turinčioje bendrovėje „Teo“ darbo dieną galima pradėti nuo 7 iki 10 val. ryto. Baigti atitinkamai – 16–19 val. Tačiau šiomis privilegijomis naudojasi tik administracijos darbuotojai.

Gydytojai tvirtina, jog natūralaus miego ritmo nepaisymas gali baigtis liūdnei. „Jei tipiškas pelėda kasdien septintą ryto bando save pažadinti stipria kava ir šaltu dušu, organizmas patiria didžiulį stresą. Ilgalaikis stresas gali sukelti insultą ar infarktą. Ką ir kalbėti apie tai, kad neišsimiegojus darbo našumas bus tikrai menkas“, – perspėjo Sapiegos ligoninės Miego sutrikimų laboratorijos gydytoja Dalia Matačiūnienė. Miego sutrikimus gydyti sunku, todėl specialistai siūlo verčiau rinktis tinkamą profesiją. Bėda ta, kad dauguma darbų skirti vieversiams, o pelėdoms lieka tenkintis intensyvios intelektualinės veiklos nereikalaujančiais darbais, tokiais kaip naktinio sargo ar naktinio klubo apsaugos darbuotojo. Tačiau reikia prisiminti, kad su amžiumi miego ritmas kinta.

Danijoje neseniai susikūrė pelėdų teises ginanti draugija B, mat šioje šalyje žmonės pagal miego ritmą skirstomi į A ir B tipus. Pagrindinis šios draugijos siekis yra įtikinti darbdavius, kad žemdirbių era jau baigėsi ir nebūtina keltis su gaidžiais norint išnaudoti dienos šviesą. Taip pat siekiama pakeisti mokyklos tvarkaraščius, kad pelėdžiukai neprarastų pirmų dviejų pamokų vien todėl, kad yra per daug mieguisti ką nors suprasti. Vienoje mokykloje atliekamas eksperimentas, ar pamokas pradėjus nuo 10 val. ryto pagerės mokinių pažangumas. B draugijoje yra maždaug 5 tūkst. pelėdų, įkurta interneto svetainė *b-society.org*. Joje žmonės gali rasti informacijos apie natūralų miego ritmą ir jo prigimtį. Be to, siūlomas sąrašas, kuriame nurodomi į pelėdų poreikius atsižvelgiantys darbdaviai.

Pagal Aistę Pileckytę

Klausimai mokiniui

1. Kaip manote, ar dideliame kolektyve įmanoma atsižvelgti į kiekvieno žmogaus savijautą? Kodėl?
2. Prie kurio tipo priskirtumėte save: prie vyтуриų ar pelėdų? Kodėl?
3. Patvirtinkite arba paneikite teiginį: **Sveikata – brangiausias turtas / Anksti kėlės nesigailėsi / Darbdaviai turi prisitaikyti prie darbuotojų poreikių.** Savo nuomonę pagrįskite.

17 bilietas

Užduotis. Perskaitykite straipsnį ir apžvelkite jį pagal planą (apie 5 min.). Atsakykite į egzaminuotojo klausimus.

Planas:

1. Įvardykite teksto temą.
2. Papasakokite, apie ką rašoma tekste.
3. Aptarkite tekste keliamas problemas ir autoriaus požiūrį į jas.
4. Pasakykite savo nuomonę apie rašomus dalykus.

Prie Salotės ežero – įspėjamasis mitingas

Atokiau nuo miestų esantys ežerai jau seniai atsidūrė privačių tvorų nelaisvėje. Ežerų pakrantėse pradėti statyti milžiniški gyvenamieji namai, nors šiandien galiojantys įstatymai bei norminiai aktai akivaizdžiai draudžia tokią veiklą prie visuomenės poreikiams skirtų vandens telkinių. Miestiečiai už savo teisę į poilsį paplūdimiuose vis dar kovoja.

Vasarą prie Salotės ežero susirinkę sostinės Pilaitės mikrorajono gyventojai ir poilsiautojai iš apskrities administracijos reikalavo palikti jiems paplūdimį ir nesikėsinti į visuomeninį turtą. Susirinkusiems Pilaitės, Justiniškių, Karoliniškių ir kitų mikrorajonų gyventojams buvo dalijami dryžuoti raudonos ir baltos spalvos raiščiai. Mitingui vadovavusi Lietuvos žaliųjų judėjimo pirmininko pavaduotoja Janina Gadliauskienė pabrėžė, kad tai – tik pirmas jėgų išbandymas. Atstovė ragino gyventojus nenurimti ir vieningai ginti savo teises bei priminė, kad vasarą verslas visuomet atlieka juodžiausius darbus. „Tai tik pradžia. Vasarą protestuojame, nes šiuo metų laiku verslas labiausiai kėsina į miestiečių nuosavybę. Daugiau ir rimtesnių akcijų rengsime prieš rinkimus, kad valdantieji susimąstytų“, – grasino Pilaitės bendruomenės pirmininkė.

Palaikyti Pilaitės gyventojų ir visų vilniečių teisės į poilsį atvyko vyriausiasis miesto savivaldybės architektas Julijonas Bučelis, esamą padėtį apžvelgė Pilaitės seniūnas Albinas Šniras. Mikrorajono vadovas pranešė, kad detalusis pakrantės užstatymo planas gražintas svarstyti, ir vylėsi, kad pavyks iškovoti nuolaidų poilsiautojams. „Mano gimtinėje taip pat ežeras buvo apstatytas tvoromis, tačiau kreipėmės į vietos valdžią, ir dabar viskas sutvarkyta. Vietos gyventojai gali ramiai ilsėtis prie pamėgtų vietų. Taip ir čia reikia kovoti“, – drąsino susirinkusiuosius A. Šniras. Vyriausiasis architektas tvirtino, kad kol sprendžiamas Salotės ežero likimas, spėtas parengti poilsiavietės prie Gilužio ežero planas.

Mitingui įsibėgėjus pasirodė Vilniaus apskrities, kuriai ir priklauso Salotės ežero teritorija, atstovai. Kalbėti jie atsisakė, pabrėžė, kad „atvyko tik pasižiūrėti, nes atsakingi asmenys susirgo“. Toks pasiteisinimas sukėlė susirinkusiųjų juoką. „Jie visuomet serga, kai kas nors atsitinka“, – pasigirdo iš minios. Vyresnio amžiaus žmonės buvo dar radikalesni ir reikalavo, kad turtingieji Lietuvos piliečiai išpirktų paplūdimius ir perduotų juos visuomeniniam naudojimui.

Tarp mitingo dalyvių sukiojosi dabartinės rekreacinės zonos savininkai. „Su šunimis negalima vaikščioti po paplūdimį“, – subarė mitinguotojus pro šalį praeidama moteris. Jau išeidama ji skundėsi, kad poilsiautojai labai nevalyvi, o miesto savivaldybė, įrengusi ežero pakrantėje miesto paplūdimį, nieko niekam nesumokėjo. Nuomos sutartis nesudaryta ir šiemet rengiant žaidimų aikštelę. „Žmonės netausuoja gamtos, mes kasdien po 38 maišus jų paliktų šiukšlių surenkame. Savivaldybė taip pat savavaliauja, stato čia visokius objektus, o mes, savininkai, nieko už tai negauname“, – piktinosi nenorėjusi prisistatyti sklypo savininkė. Pilaitėje gyvenanti Vanda Sakalauskiene sakė dažnai apsilankanti Salotės ežero paplūdimyje. Moteris priminė, kad prieš 40 metų įrengtas Salotės ežero paplūdimys iki šiol labai populiarus. Vis dėlto, pasak protesto akcijos dalyvės, ateitis priklauso Gilužio ežero paplūdimiui. „Salotės ežeras labai sekclus, antroje vasaros pusėje jo vanduo jau netinkamas maudytis. Gilužio ežere visai kitaip, ten gylis apie 30 metrų“, – samprotavo vietos gyventoja. Ji pabrėžė, kad surengta akcija skirta ginti visiems miesto paplūdimiams.

Pagal Andrejų Žukovskį

Klausimai mokiniui

1. Kaip manote, ar pilietinėmis akcijomis galima apginti visuomenės interesus? Kodėl?
2. Koks jūsų požiūris į ežerų privatizavimą? Kodėl?
3. Patvirtinkite arba paneikite teiginį: **Žmonės netausuoja gamtos / Poilsiavietės Lietuvoje pakankamai gerai tvarkomos / Aktyvus poilsis gamtoje – vienas iš sveikatos šaltinių.** Savo nuomonę pagrįskite.

18 bilietas

Užduotis. Perskaitykite straipsnį ir apžvelkite jį pagal planą (apie 5 min.). Atsakykite į egzaminuotojo klausimus.

Planas:

1. Įvardykite teksto temą.
2. Papasakokite, apie ką rašoma tekste.
3. Aptarkite tekste keliamas problemas ir autoriaus požiūrį į jas.
4. Pasakykite savo nuomonę apie rašomus dalykus.

Lėlių teatras – nesibaigiantis stebuklas

Pakilusi uždanga dar vaikystėje lėlininkui Rimantui Driežiui atskleidė kitą gyvenimo pusę. Kai aplink karaliavo pilka nykuma, lėlių teatras jam pasirodė lyg stebuklas. Toks, kuris užvaldė visą jo gyvenimą. Keliasdešimt spektaklių pastatęs, kelis šimtus lėlių sukūręs garsus lėlininkas yra pelnęs „Kristoforo“ apdovanojimą ir „Aukštinį scenos kryžių“.

Šiandien „Lėlės“ teatro režisierius ir dailininkas tvirtina, kad nėra geresnio darbo kaip lėlininko. „Kai kurie į lėlių teatrą ateina atsitiktinai. O man jis nuo pat vaikystės į širdį įsmigo. Kažkada vaikystėje Radviliškio rajone pamačiau gastrolių atvažiavusio Kauno lėlių teatro spektaklį „Neišmanėlis Anas“. Nuo tos akimirkos lėlių teatras mane ir užbūrė. Pradėjau pats domėtis, kaip visa tai daroma, bet stebuklo pojūtis nedingo“, – apie pasirinktą gyvenimo kelią pasakojo pašnekovas.

Daugiau nei dvidešimt metų lėlių teatre dirbančiam R. Driežiui žodyje „lėlininkas“ telpa viskas: lėlių kūrimas, režisūra, dramaturgija, dailė, muzika. „Muzikai gabumų neturiu, nebent dailei šiokių tokių“, – kuklinosi jis. Mieliausia, kai galima suderinti visumą: nuspręsti, kada žodžių nebereikia ir galima kalbėti vaizdais, kur reikia pauzės ar triukšmingo šurmulio. Lėlės daugeliui asocijuojasi su nerūpestingais vaikystės džiaugsmiais. Vaikams skirtuose lėlių spektakliuose dažniausiai karaliauja visiems gerai žinomos pasakos. „Mes, kaip ir visi, gyvename iš populiarių pavadinimų. Vaikai galbūt ateitų ir į netikėtų pavadinimų spektaklius, tačiau tėvams reikia garantijų. Todėl dramos teatre tarp populiariausiųjų užtikrintai laikosi Čechovo „Trys seserys“, o mūsų teatre – „Trys paršiukai“, – juokėsi lėlininkas.

„Lėlių teatras tikrai nėra tik pasakos, – užtikrina pašnekovas. – Įdomiausias reiškinys yra lėlių teatro spektakliai suaugusiems, deja, Lietuvoje jų dar mažai. Žinoma, gali sukurti populiarius žmones vaizduojančias lėles, tuomet gal pavyktų pritraukti daugiau žiūrovų. Tačiau tai būtų vienkartinis, nekūrybinis kelias. O norint eiti kūrybiniu keliu, reikia pripratinti publiką, kad ji tavimi pasitikėtų. Vadinasi, keletą metų reikia dirbti „tuščiai“. Kurti, bet žinoti, kad niekas neateis. Kaimyninėje Lenkijoje veikia 25 valstybiniai lėlių teatrai, tačiau ir ten bandoma įdiegti mintį, kad tai nėra tik teatras vaikams. Vyksiu į festivalį, kuriame bus rodoma daugiau nei dešimt suaugusiems skirtų lėlių spektaklių. Tai sąmoninga akcija, nes lėlių teatras jau seniai nori išaugti vaikiškus drabužius. Ne todėl, kad jis būtų blogas, bet tiesiog darbas darosi vienpusiškas“, – svarstė garsus lėlininkas.

Beveik visą laisvalaikį R. Driežis skiria lėlių teatro įkūrėjo Lietuvoje Balio Lukošiaus biografijai nagrinėti. Birželį Vilniuje buvo paminėtas šio garsaus menininko gimimo šimtmetis. Jaunystėje Driežis buvo sutikęs lėlių teatro įkūrėją, bet tuomet šis jam didelio įspūdžio nepadarė. „Rūpėjo sava karjera, norėjau teatre įsitvirtinti. Kur kas vėliau, skaitydamas prisiminimus apie jį, supratau, koks neeilinis žmogus jis buvo, – prisipažino pašnekovas, dabar rašantis knygą apie B. Lukošį. – Kadangi jis dalyvavo kone visose veiklose, bent kiek susijusiose su lėlių teatru, turiu rašyti savotišką lėlių teatro istoriją.“ Knygą rašyti R. Driežiui labai padeda tai, kad lėlių teatro įkūrėjas turėjo įprotį viską užrašyti. „Jis paliko dienoraščius, pastabas apie savo požiūrį į lėlių teatrą, koks jis turėtų būti, kur eiti. B. Lukošius labai rūpėjo teatro istorija ir švietimas. Lėlių teatras yra specifinis menas, todėl čia labai svarbi patirtis. Baugu, kai jaunas lėlininkas savo kūrybinį kelią pradeda lyg tuščioje vietoje, nuo nulio. Gal jis ir labai norėtų daug sužinoti, bet informacija jam neprieinama, todėl pirmiausia norisi atskleisti menininko patirtį“, – ketinimais pasidalijo B. Lukošiaus kūrybos tyrinėtojas.

Pagal Jūrąte Žuolytę

Klausimai mokiniui

1. Kaip manote, ar Lietuvos teatras žinomas Europoje? Kodėl?
2. Kokių gebėjimų ir savybių reikia šiuolaikiniam aktoriui? Kuo patrauklūs lėlių teatro spektakliai? Kodėl?
3. Patvirtinkite arba paneikite teiginį: **Menas daro žmogų geresnį / Teatras lydi žmogų visą gyvenimą / Geras spektaklis vienodai geras ir vaikams, ir suaugusiems.** Savo nuomonę pagrįskite.

19 bilietas

Užduotis. Perskaitykite straipsnį ir apžvelkite jį pagal planą (apie 5 min.). Atsakykite į egzaminuotojo klausimus.

Planas:

1. Įvardykite teksto temą.
2. Papasakokite, apie ką rašoma tekste.
3. Aptarkite tekste keliamas problemas ir autoriaus požiūrį į jas.
4. Pasakykite savo nuomonę apie rašomus dalykus.

Baleto princas užkariauja naujas scenas

Vasarą Lietuvos nacionalinio operos ir baleto teatro artistai dažniausiai atostogauja, bet tik ne Lietuvos baleto pažiba Nerijus Juška. Jau keturioliktus metus savo šokiu džiuginantis artistas po gegužę kartu su Olga Konošenko įvykusių gastrolių Bostone yra pakviestas šokti prestižiniame koncerte Maskvoje kartu su garsiausiais Rusijos artistais.

N. Juškai vieno žinomiausių Rusijos choreografų Andrio Liepos kvietimas šokti Bostone, koncerte, skirtame baleto impresarijui Sergejui Diagilevui, buvo netikėtas. „Laiko su partnere O. Konošenko pasirengti šiam koncertui turėjome tikrai nedaug. A. Liepos prašymu, choreografas Jurijus Smoriginas mums pastatė variaciją, kurią išmokome vos per kelias savaites“, – prisiminė Lietuvos baleto artistas. Baleto šokėjas džiaugėsi, kad pasirodymas JAV buvo išties sėkmingas. „Bostone žiūrovai mus tikrai labai šiltai sutiko, susilaukėme daug komplimentų ir šiltų žodžių. Manau, kad įspūdį sustiprino ir specialiai A. Liepos užsakyti Maskvoje siūti kostiumai“, – pasakojo N. Juška.

A. Liepa pakvietė lietuvius į iškilmingą koncertą Maskvos K. Stanislavskio teatre. Jame dalyvaus garsiausi Rusijos baleto šokėjai, todėl šokti drauge su jais – ir didžiulė garbė, ir savęs išbandymas. „Turiu prisipažinti, kad šiek tiek baisu, nes išgirdus šokėjų pavardes net kojos ėmė drebėti. Bet kartu tai leidžia manyti, kad su partnere esame pakankamai stiprūs dalyvauti tokia renginyje“, – dalijosi džiaugsmu ir nerimu N. Juška. Baleto artistas pripažino, kad dėl šio koncerto ir dar kelių kitų pasiūlymų teks atsisakyti vasaros atostogų. Bet tokios progos, pasak N. Juškos, ne kasdien pasitaiko, todėl reikia naudotis kiekviena galimybe tobulėti. Jo partnerei O. Konošenko tai taip pat netikėtas ir jaudinantis pasiūlymas. „Man tikrai šiek tiek suvirpa širdis pagalvojus apie tą koncertą. Tai puiki galimybė susipažinti su įvairiomis pripažintų baleto šokėjų technikomis, pasisemti patirties“, – džiaugėsi balerina.

N. Juška neslėpė – jei atsirastų galimybė, bent metams pasiliktų Maskvoje ir tobulintų savo šokio techniką, vadovaujamas garsių rusų choreografų. „A. Liepa man užsiminė, kad rudenį norėtų statyti spektaklį Maskvoje, kuriame pagrindinį vaidmenį turėčiau šokti aš. Tai labai viliojantis projektas, todėl dabar turiu dar daugiau stengtis, nuolatos repetuoti, o apie atostogas pamiršti“, – apie galimus planus kalbėjo šokėjas. Jis pripažino, kad visam laikui Rusijoje likti nenorėtų. „Aš tikriausiai esu labai patriotiškas ir prisirišęs prie Lietuvos, todėl abejoju, ar ryšiuosi kraustyti į Rusiją.“ Nerijui Lietuvoje sėkmė garantuota, populiarumas neblėstantis ir gerbėjų dėmesys taip pat nesibaigiantis. Nors gerbėjų atsiranda ir svečiose šalyse. Pavyzdžiui, Lenkijoje prie baleto šokėjo po spektaklio priėjo moteris ir padovanojo maišą obuolių: „Ji sakė neturinti ką man padovanoti, todėl nori duoti bent obuolių. Bet vis tiek labai smagu ir malonu, kai parodo dėmesį ir pagarbą, nors tai tik obuoliai“.

N. Jušką 2006 metais baleto gerbėjai išrinko „Publikos simpatija“. Ne kartą jis buvo nominuotas „Metų baleto solistu“, tapo nugalėtoju ne viename tarptautiniame konkurse, pelnė Lietuvos kultūros ministerijos premiją ir Lietuvos teatro draugijos Šv. Kristoforo prizą už Lifario vaidmenį spektaklyje „Raudonoji Žizel“. Paties svarbiausio apdovanojimo nedrįsta įvardinti – visi verti dėmesio ir pasididžiavimo. Ir teatro kritikų, ir šokio ekspertų, ir žiūrovų tituluojamas geriausiu baleto šokėju N. Juška prasitarė, kad norėtų pamatyti daugiau pasaulio baleto teatrų.

Pagal Kamilę Šulcaitę

Klausimai mokiniui

1. Kaip manote, ką reiškia būti talentingam? Kodėl?
2. Kam jūs mokykloje teiktumėte pirmenybę: bendrųjų dalykų mokymui ar ypatingiems gabumams skleisti? Kodėl?
3. Patvirtinkite arba paneikite teiginį: **Reikia naudotis kiekviena galimybe tobulėti / Aukštoji kultūra daugeliui žmonių yra nesuprantama / Kiekvienas žmogus nori būti vertinamas. Savo nuomonę pagrįskite.**

20 bilietas

Užduotis. Perskaitykite straipsnį ir apžvelkite jį pagal planą (apie 5 min.). Atsakykite į egzaminuotojo klausimus.

Planas:

1. Įvardykite teksto temą.
2. Papasakokite, apie ką rašoma tekste.
3. Aptarkite tekste keliamas problemas ir autoriaus požiūrį į jas.
4. Pasakykite savo nuomonę apie rašomus dalykus.

Darbininko duona nevilioja

Aukštos kvalifikacijos mūrininkai, suvirintojai ar pardavėjai tapo geidžiama ir gerai mokama darbo jėga. Tačiau profesinės mokyklos apytuštės, o darbdaviai priversti patys mokyti potencialius darbuotojus.

Kvalifikuotus darbininkus rengiančios mokyklos nerimauja skaičiuodamos vidurines ir pagrindines šalies mokyklas baigiančius mokinius. „Profesinės mokyklos ištis nerimauja, ar pavyks suformuoti grupes. Šiomet dvylika klasių baigs beveik tiek pat mokinių, kiek studentų ketina priimti aukštosios mokyklos“, – sakė Vilniaus paslaugų verslo darbuotojų profesinio rengimo centro direktorė Rita Pečiukaitytė. Pašnekovės vadovaujama mokykla pernai surinko užsibrėžtą mokinių skaičių. Šiame centre bene populiariausios kirpėjo ir kosmetologo specialybės. „Šios profesijos labai patraukliai pristatomos žiniasklaidoje ir tai daro didelę įtaką, o štai, tarkime, siuvėjų negalime prisikviesti. Siuvėjo specialybė mūsų centre netgi vadinama siuvimo verslo paslaugų teikėjo specialybe. Tačiau jaunimas nenori apie ją net girdėti, o darbdaviai pageidauja, ir mes galėtume bent 10 kartų daugiau jų parengti“, – kalbėjo centro direktorė.

Pasak jos, sunku surinkti ir būsimų auklių grupę, nors mergaitės labai greitai gauna darbą, auklių labai reikia. „Be abejonės, mergina, kuri tik mano, kad gali prižiūrėti vaiką, labai skiriasi nuo tos, kuri yra įgijusi vaiko priežiūros ir ugdymo žinių. Manau, kad tėvai pirmenybę teiktų turinčiai išsilavinimą. Yra ir kita bėda: auklės paprastai įdarbinamos neoficialiai, neturi jokių socialinių garantijų. Iš esmės tai nelegalus darbas, mergaitės būna priverstos uždariauti papildomai ar registruotis darbo biržoje“, – nuo profesinių studijų atbaidančias priežastis vardijo R. Pečiukaitytė. Vilniaus technologijų ir verslo profesinio mokymo centro direktorius Vincentas Klemka taip pat buvo atviras: darbdaviai, anksčiau nepageidavę įsileisti praktikantų, dabar moksleiviams už praktiką netgi sumoka. „Vis dėlto moksleivių į staklininkų, šaltkalvių, vandens tiekimo sistemų remontininkų grupes nesurenkame. Palyginti su statybininkų specialybėmis, šių darbuotojų atlyginimai maži“, – komentavo centro vadovas.

Kauno prekybos ir verslo mokykla šiuos mokslo metus pradėjo turėdama trimis grupėmis mažiau pirmakursių, nei buvo planuota. Anksčiau moksleiviai, norėję patekti į šią mokyklą, turėjo varžytis konkursuose, o dabar į ją stoja nenoriai. Būsimųjų barmenų, konditerių, viešbučių darbuotojų specialybės patrauklesnės, bet pardavėjo duona jaunimo nevilioja. Iš baigusiųjų dvyliktą klasę pavyko sukomplektuoti tik vieną šios specialybės grupę. Baigusiųjų dešimtą klasę šiek tiek daugiau, bet ir šių moksleivių stinga. Pasak mokyklos direktoriaus Alberto Filipausko, baigus vidurinę mokyklą mokytis dvejus metus, kad sėdėtum parduotuvėje prie kasų, jaunimui neatrodo racionalu. Šie specialistai kol kas vadinami prekybos įmonių prekybos konsultantais, bet nuo kitų mokslo metų mokymo programa keisis. Bus rengiami prekybos įmonių vadybininkų padėjėjai, nors dirbs tokį patį darbą.

Didesnės bendrovės, pajutusios darbuotojų stygių, pačios ėmė steigti specialistų rengimo centrus. Didžiausia pardavėjų darbdavė – mažmeninės prekybos tinklas „Maxima LT“ – neseniai įkūrė tris mokymo centrus Vilniuje, Klaipėdoje ir Kaune. Čia rengiami kursai kasininkams, prekybininkams, dirbantiems su specializuotomis kompiuterių programomis. Specialybės žinių šie kursai suteikia pakankamai, nes įgyta kvalifikacija darbdaviai nesiskundžia.

Pagal Jolitą Skinulytę, Aldoną Kibirkštiene

Klausimai mokiniui

1. Kaip manote, ką reiškia gera profesija? Kodėl?
2. Kam jūs mokykloje teiktumėte pirmenybę: bendrųjų dalykų mokymui ar specialybei įgyti? Kodėl?
3. Patvirtinkite arba paneikite teiginį: **Mokytis reikia visą gyvenimą / Laimingas tas, kas dirba mėgstamą darbą / Kas tėvų neklauso – valgo duoną sausą.** Savo nuomonę pagrįskite.